

ใบอาภรณ์ปีที่ 4 กรกฎาคม 2553

คมชัดลึก > เกษตร > ชาวทั่วไป

จากวิถีอนุรักษ์"แก่งเมืองเก่า"สู่ต้นแบบ"เกษตรเมือง"แห่งแรก

คมชัดลึก :นโยบาย ฟันเมืองเก่า บอกล่าแกลงมุมใหม่ หรือ "แกลงโมเดล" นับเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมสำคัญของผู้ว่าฯ ระยอง สยามพร ลิ้มไทย ซึ่งต้องเร่งดำเนินงานให้เป็นรูปธรรมชัดเจน ตามประสาพ่อเมืองคิดเร็ว ทำเร็ว ก่อนจะเกษียณอายุราชการช่วงเดือนกันยายนปีนี้

ซึ่งโจทย์ใหญ่ของ โมเดลนี้ คือ การพัฒนาเมืองแกลงจากวิถีท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงประวัติศาสตร์ควบคู่สู่การเป็นต้นแบบ เกษตรเมือง (URBAN AGRICULTURE) ด้วยอาศัยความร่วมมือร่วมใจ

ของคนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน รายละเอียดภูมิทัศน์พื้นที่ ตลอดจนตำนานเมือง เป็นบรรทัดฐานเพื่อมุ่งสู่จุดหมายร่วมกัน

ความเป็นจริงที่ว่า ที่ใดเกิดเมือง ที่นั่นแหล่งผลิตก็จะถูกผลักให้ไปอยู่ชานเมือง แล้ววันหนึ่งแหล่งผลิตชานเมืองก็จะถูกเมืองขยายไล่ออกไปไกลขึ้นเรื่อยๆ ด้วยที่ว่าเราตีมูลค่ามองผลกำไรเป็นตัวตั้ง การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเมืองจึงแปรสภาพไปเพื่อการพาณิชย์และอุตสาหกรรมที่สร้างเม็ดเงินได้มากกว่าข้าวปลาอาหาร พืชพันธุ์ธัญญาหารที่ต้องรับประทานกันอยู่ทุกวันจึงถูกกันออกไปจากวงโคจรของเมือง

เหตุจากความจริงข้อนี้ ได้เกิดขึ้นกับทุกๆ เมืองในบ้านเรา รวมถึงเมืองแกลง จ.ระยอง ด้วย และเมื่อสมชาย จริยเจริญ อดีตนิสิตคณะรัฐศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พลเมืองของเมืองนี้โดยกำเนิด เข้ามารับตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองแกลง แกลงโมเดลในแนวทางการพัฒนาสู่การเป็น "เกษตรเมือง" จึงเริ่มเป็นจริงเป็นจังขึ้น โดยมีจังหวัดให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

"หลักคิดเกษตรเมือง เริ่มจากรู้จักใช้ของเสียในเมืองให้เป็นประโยชน์ เพราะกว่าครึ่งหนึ่งของขยะจากครัวเรือน หากคัดแยกหรือนำกลับมาใช้ใหม่ในรูปแบบปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยมูลสัตว์ ก็จะช่วยให้ดินเพาะปลูกในเมืองมีธาตุอาหารอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขณะที่การพึ่งพาเทคโนโลยีก็ใช้เท่าที่จำเป็น มีการเรียนรู้ต่อยอดอย่างไม่รู้จักจบสิ้น รู้จักลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต ภายในพื้นที่อันจำกัดต้องใช้อย่างไม่มีการจำกัด และสุดท้ายฟื้นฟูและรักษาแหล่งผลิตเดิมเอาไว้" นายกสมชายเล่าถึงหลักคิดของโมเดลเกษตรเมือง หลังพาชมศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้การจัดการเมือง และสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บนพื้นที่กว่า 50 ไร่ ในความรับผิดชอบของเทศบาล

ภายในศูนย์ได้อธิบายขั้นตอนการจัดการกับของเสีย พร้อมจัดโซนผลพวงการทำจัดของเสียเหล่านั้น ภายใต้คอนเซ็ปต์ ของเสีย ที่ไม่เสียของ ก่อนนำไปต่อยอดเพื่อสนับสนุนด้านการเกษตร ซึ่งสามารถช่วยลดต้นทุน ขณะเดียวกันก็ช่วยเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรและชาวบ้านละแวกนั้น

"เริ่มจากการคัดแยกขยะ ที่เจ้าหน้าที่ผลัดเวรกันไปเก็บมาจากบ้านเรือนประชาชน ก่อนนำมาเทลงในสายพานคัดแยกขยะระบบเปิด ก็จะได้เป็นถุงพลาสติก วัสดุรีไซเคิล ก่อถ่วงนม ถูนม ซึ่งกลุ่มนี้เรานำไปจำหน่ายเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ โดยแต่ละเดือนจะได้เป็นตัวแทนกลับมาหลายหมื่นบาท ส่วนที่เป็นขยะอินทรีย์ เช่น เศษอาหาร ผัก ผลไม้ เราจะนำไปทำเป็นปุ๋ย หรือเป็นอาหารของสัตว์บางชนิด" นายกสมชายแจง พร้อมพาเดินชมวิธีการคัดแยกขยะ การหมักขยะเป็นแก๊สธรรมชาติ การทำปุ๋ยหมัก ทำปุ๋ยน้ำ E.M. ชมการเลี้ยงเป็ด เลี้ยงหมูหลุม เลี้ยงแพะ เลี้ยงกระต่าย เลี้ยงไส้เดือน ซึ่งทั้งหมดโตขึ้นได้เพราะของเสีย ที่ไม่เสียของ ขณะเดียวกันสัตว์พวกนี้ก็จะให้ผลผลิตที่ดีมีคุณค่าควร

แก่การบริโภคย้อนกลับไปสู่ประชาชนในราคาที่ยุติธรรม แคมทำให้เกิดรายได้ตามมา เช่นเดียวกับพืชผักสวนครัว อาทิ ผักบุ้งจีน ผักกวางตุ้ง พันธุ์ไม้ดอก ไม้ประดับต่างๆ ในบริเวณศูนย์แห่งนี้ ซึ่งได้รับอานิสงส์จากปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพอันเกิดจากของเสียที่ว่า ต่างเจริญเติบโตให้ผลผลิต และแปลงเป็นรายได้เข้าเทศบาลต่อเดือน ไม่น้อย

ทว่า การแปรรูปของเสียเหล่านี้ ไม่เฉพาะประโยชน์ด้านการเกษตรเพียงอย่างเดียว ดังตัวอย่างที่นายกสมชายบอกว่า การตั้งถังดักไขมันให้แก่ครัวเรือนประชาชน โดยออกมาเป็น พ.ร.บ.เมือง นอกจากช่วยลดปัญหาการเททิ้งไขมันลงสู่คูคลองได้อย่างชะงัดแล้ว ยังส่งผลดีต่อการรักษาระบบนิเวศคลองได้เป็นอย่างดี อีกทั้งกากที่เหลือของไขมันก็สามารถนำมาทำเป็นเชื้อเพลิงอัดแท่งให้ความร้อน จำหน่ายกลับสู่ชุมชนได้อีกด้วย

ล่าสุด การดึงพลังของคนเมืองให้หันมาวิถีเกษตร ด้วยการนำพื้นที่เมืองที่ว่างเปล่าของเทศบาล บวกผืนดินของประชาชนตามชุมชนต่างๆ ให้หันมาวิถีการทำนาปลูกข้าว ภายใต้งานโครงการเสริมสร้างเมืองแกลง ให้เป็นเมืองข้าวปลาอาหาร (URBAN AGRICULTURE CAMPAIGN) นับเป็นอีกแนวในการพัฒนาเมืองแกลงเป็นเกษตรเมืองอันเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

"โครงการนี้เราจัดมาเป็นปีที่ 2 โดยปีแรกมีชาวบ้านร่วมทำนา กับเทศบาล พื้นที่ราว 30-40 ไร่ พอมาปีนี้มีชุมชนหนองควายเขาหักเข้าร่วมด้วยในพื้นที่ 8 ไร่ ซึ่งชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจกันยกคันนา ปรับพื้นที่เป็นท้องนาเตรียมพร้อมหว่านพันธุ์ข้าวสุวรรณบุรี 90 โดยพื้นที่นาของชุมชนนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากบริษัทเอพิโนให้ใช้พื้นที่โดยไม่คิดมูลค่า และมีพนักงานบริษัทเข้าร่วมกับชุมชนทำนาด้วย"

นี่เป็นเพียงปีที่ 2 ของโครงการ ซึ่งนายกสมชายบอกเป็นเพียงความสำเร็จขั้นต้น และเพื่อความสำเร็จในการเป็นเกษตรเมืองอย่างสมบูรณ์แบบ โครงการนี้จะคงอยู่ต่อไป แม้จะมีอุปสรรคบ้างในเรื่องการอธิบายต่อชุมชนในการขอกระชับพื้นที่เพื่อการเกษตร แต่ก็ปัญหาเพียงเล็กน้อย เพราะถึงที่สุดแล้วชุมชน ประชาชนก็เข้าใจ เนื่องจากผลพวงของความสำเร็จที่จะตามมานั้นไม่ใช่ของใครอื่น แต่เป็นของพลเมืองชาวแกลงด้วยกันทุกคน

ธานี กุลแพทย์